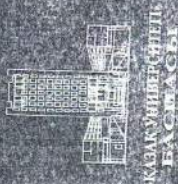

Жәнібек Сәлімұлы Қарібжанов – мемлекет және қоғам қайраткері, ҚР-дың Төтенше және өкілетті елші. Экономика ғылымдарының кандидаты (1977). Киров атындағы Омбы ауылшаруашылық институтын бітірген (1971). Еңбек жолын 1971 жылы Киров атындағы Омбы ауылшаруашылық институтында бастаған. Ол ҚР Ауылшаруашылығы министрі, облыс әкімі, Премьер-министрдің орынбасары, ҚР-дың ҰҚР-дағы Төтенше және өкілетті елшісі, ҚР Парламенті Мәжілісі төрағасының орынбасары қызметтерін атқарған. Оның «Математическое моделирование процессов механизации сельского хозяйства» атты монографиясы жарық көрген және 30-дан астам ғылыми мақалалары жарияланған. «Парасат», «Достық», «Барыс» ордендерімен және «Астанаға 10 жыл» медалімен марапатталған.

Небижан Мұқаметханұлы – ғылтанушы ғылым, тарих ғылымдарының докторы, профессор. Сунь Ят-сен атындағы мемлекеттік университетінің тарих факультетін бітірген (1977, ҰҚР). 1995 жылы тарих ғылымдарының кандидаты, 2001 жылы тарих ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесін қорғаған. 2002 жылдан әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті Халықаралық қатынастар факультетінің профессоры әрі өл-фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті «Қазіргі заманғы Қытайды зерттеу орталығының» директоры. Оның «Қазақ тарихына зерттеулер» (Үрімжі, 1989), «XVIII-XX ғасырлардағы қазақ-қытай байланыстары (1860–1920)» (Алматы, 1996), «Қытайдағы қазақтардың қоғамдық тарихы» (Алматы, 2000) «Қазақ тарихының өзекті мәселелері» (Павлодар, 2010), «Дипломатиялық қатынастар және қытайтану мәселелері» (Алматы, 2010) сияқты оннан астам монографиялары мен оқу құралдар жарық көрген және 250-ден астам ғылыми-танымдық мақалалары жарияланған. 2009 жылы ҚР Жоғары оқу орындарының үздік оқытушысы атағын иеленген.

ҚАЗАҚҰИВЕРӘТТІЛІК
БЕКЕТІ

ҚАЗАҚҰИВЕРӘТТІЛІК
БЕКЕТІ

ӘОЖ 327(574:51)
КБЖ 66.4 (4/8)
К 25

*Баспаға әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
халықаралық қатынастар факультетінің
Ғылыми кеңесі және
Редакциялық-баспа кеңесі шешімімен ұсынылған*

Пікір жазғандар:

тарих ғылымдарының докторы, профессор,
ҚР ҰҒА корреспондент-мүшесі **Х.М. Әбжанов**
тарих ғылымдарының кандидаты, доцент **З.С. Патмеева**

Кәрібжанов Ж., Мұқаметханұлы Н.

К 25 Қытайдың сыртқы саясаты және Қазақстанмен қатынасы
(2000–2010 жылдар). – Алматы: Қазақ университеті, 2013. –
254 б.

ISBN 978-601-04-0116-7

Оқырмандарға ұсынылып отырған бұл монографияда Қытай Халық Республикасының ХХІ ғасырдағы сыртқы саясаты мен дипломатиялық стратегиясына талдау жасалған және оның Қазақстан Республикасына қолданып отырған сыртқы саясаты мен дипломатиялық қатынастарының даму процесі зерттелген. Сондай-ақ Қытай басшыларының жүргізген ішкі-сыртқы саясатының эволюциялық дамуы мен Ху Цзинтаоның «стармониялды әлем құру» идеясы да сараланған.

Еңбек гуманитарлық ғылымдар мамандығында оқитын жоғары оқу орындарының студенттеріне, магистранттар мен докторанттарға, сыртқы саясатпен айналысатын мамандарға, дипломаттарға және көпшілік қауымға арналған.

ӘОЖ 327(574:51)
КБЖ 66.4 (4/8)

© Кәрібжанов Ж., Мұқаметханұлы Н., 2013
© Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, 2013

ISBN 978-601-04-0116-7

КІРІСПЕ

Қазақстан Республикасының шығыс іргесі Қытай Халық Республикасымен тұтасады. Екі елдің мемлекеттік шекарасы солтүстіктен оңтүстікке қарай 1700 шақырым жерге көлденеңнен көлбеп жатыр. Соған қарамастан, ХХ ғасырдың тоқсаныншы жылдарына дейін Қытай біздің елге таныс әрі бейтаныс мемлекет болып келді.

Қытай Халық Республикасының қысқаша атауы «Қытай» деген сөз біздің тілімізге орысшадан енген атау. Ол «ханьзу» («hanzu») деген этнос атауының әрі мемлекет әрі ұлт атауы ретінде қолданыстағы дағдыға айналған термин. Іс жүзінде қытайлар өз мемлекетін «Чжон го» («Zhong guo») – «Орталық мемлекет» деген мағынаны білдіреді), – деп атайды. Ал ағылшын тілінде «China» деп қолданылады.

Қытай – ұзақ тарихы бар ежелгі өркениетті елдердің бірі әрі қазіргі таңдағы алып державалардың алдыңғы қатарында қарқынды дамып келе жатқан мемлекет. Қытай Халық Республикасы қазіргі таңда Біріккен Ұлттар Ұйымы Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты мүшесі ретінде және экономикалық жақтан аса қуатты ел ретінде де халықаралық қатынастар жүйесінде маңызды рөл атқарып отыр.

Қытай мен қазақ халықтарының араластығы арғы заманнан басталған. Бірақ ұзақ тарихи процесс барысында екі елдің барыс-келістері мен алыс-берістерінің формасы мен сипаты әр дәуірде әрқилы көрініс тауып отырды. Әрісін айтпағанда, ХVIII ғасырда Қазақ елінде Абылай хан көп векторлық дипломатиялық дәстүр қалыптастырды. Бірақ Қазақ хандығы патшалы Ресей тарапынан отарланып, мемлекеттік, дипломатиялық дәстүрлер үзіліген